

2012.gada 29.novembrī
Konferencēi “Bērna aizsardzība sistēmu mijiedarbībā”

Bērns izglītības sistēmā

Mobings

Kristīne Dūdiņa

Latvijas Vecāku forums

www.berniemdraudzigs.lv redaktore

Bērniem Draudzīgs

Idejas, vietas un lietas, kas rosina augšanas prieku

CENTRS DARDEŽE

Vecāku
Forums

Mobings

- Atkārtota agresīva, pazemojoša rīcība, kas vērsta pret cilvēku, kuram grūti sevi aizstāvēt.
- Nav-
  - cīņa, konflikts starp līdzvērtīgiem bērniem
  - atsevišķs gadījums

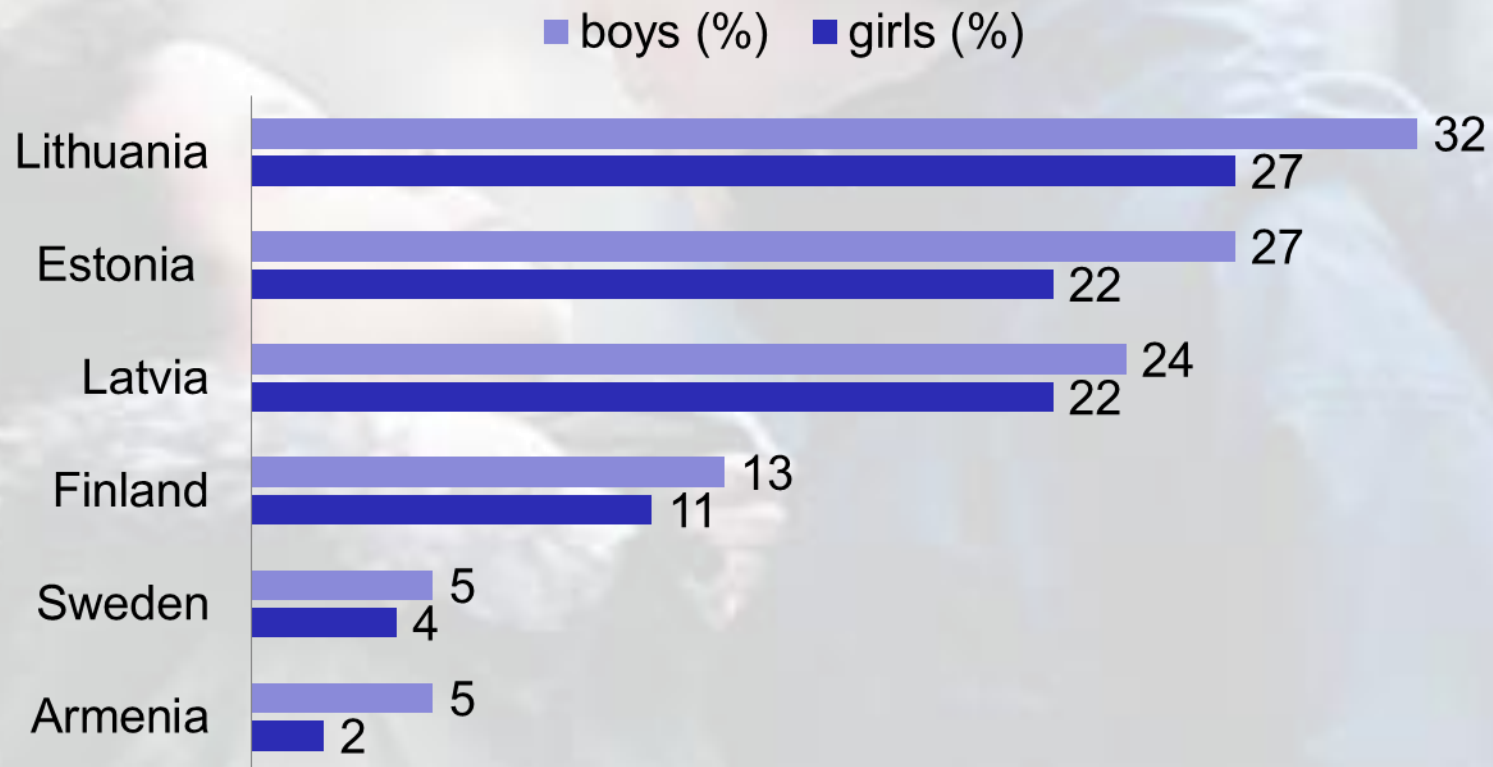
Mobings...

- ...ir stratēģija statusa un varas iegūšanai grupā
- bieži-veiksmīga
  - Agresorus uztver ka populārus (Caravita, DiBlasio, & Salmivalli, 2008)
  - Mobings palīdz saglabāt statusu (Juvonen & Galvan, 2008)...
  - Paaugstina statusu laika gaitā (Cillessen & Borch, 2004)
- ...pieaug, ja pieļaujoša, ignorējoša attieksme.

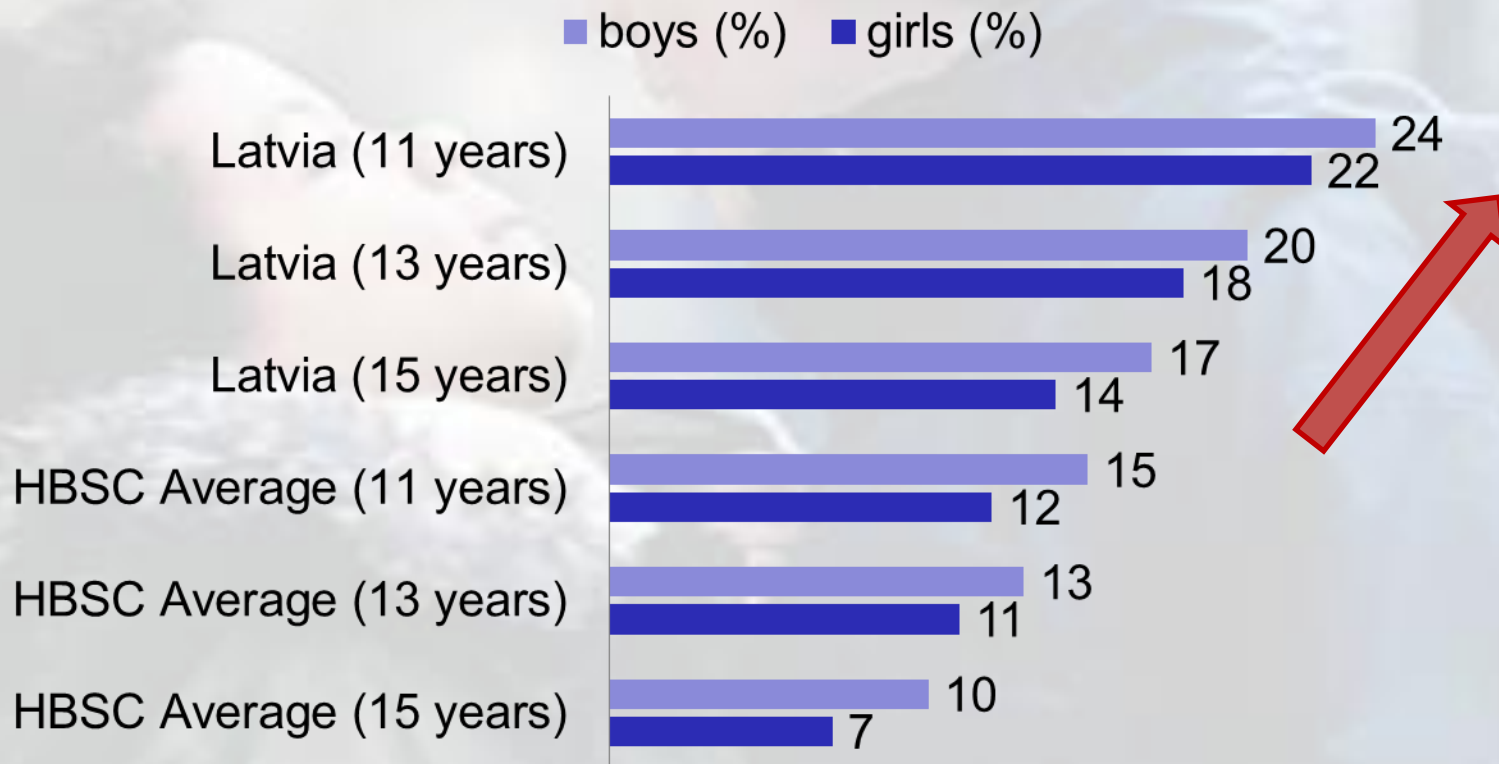
Mobinga formas skolā

- No verbālām (apsaukāšana, apvainošana utml.) līdz fiziskām (sišana, speršana, grūšana utml.)
- Tiešā (draudēšana, piespiešana, lietu bojāšana utml.) vai netieša (tenkošana, sociāla izolēšana izstumšana)
- Interneta mobings

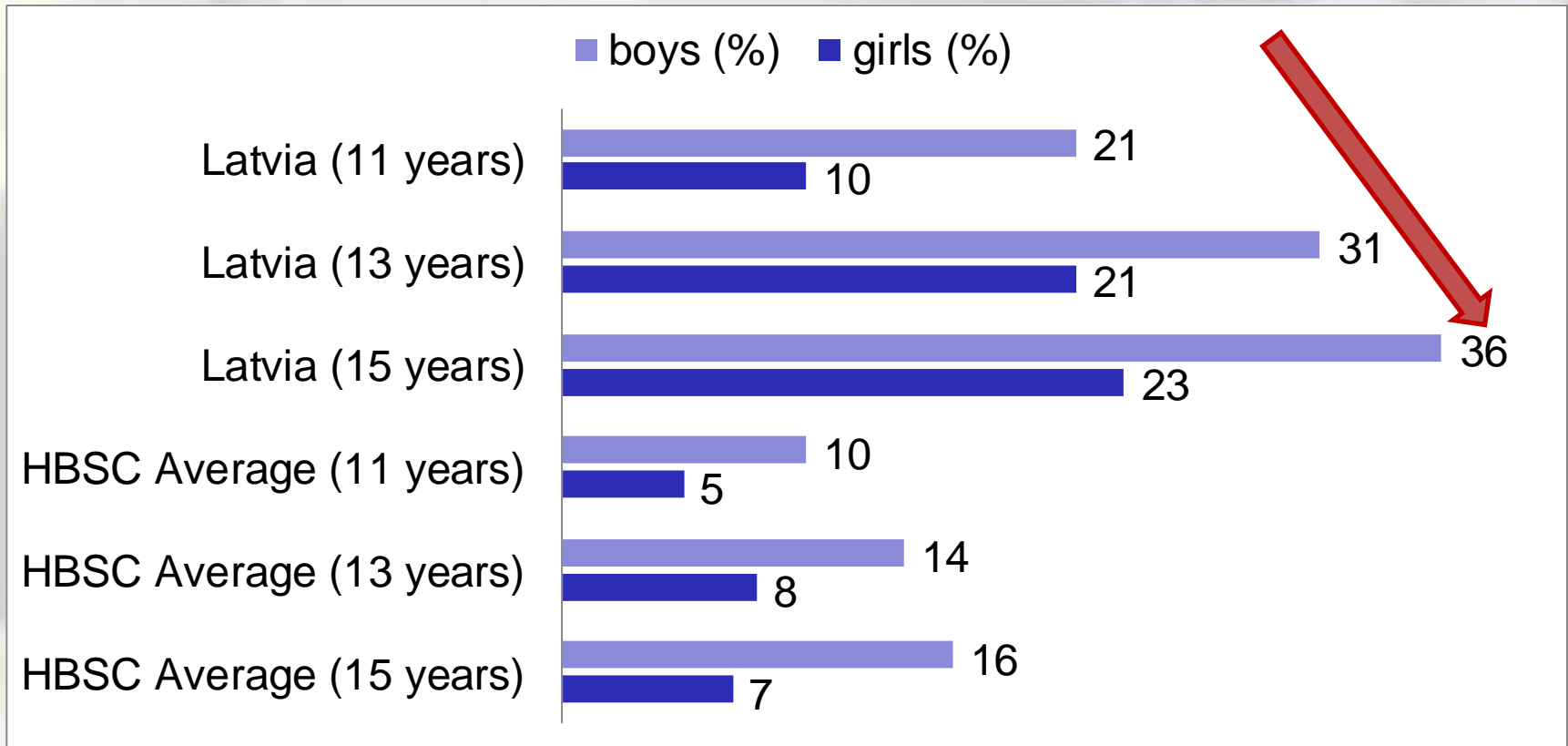
HBSC pētījums 2009/2010: cik cieš no mobinga (11 g.v.)

HBSC pētījums 2009/2010: cietuši no mobinga

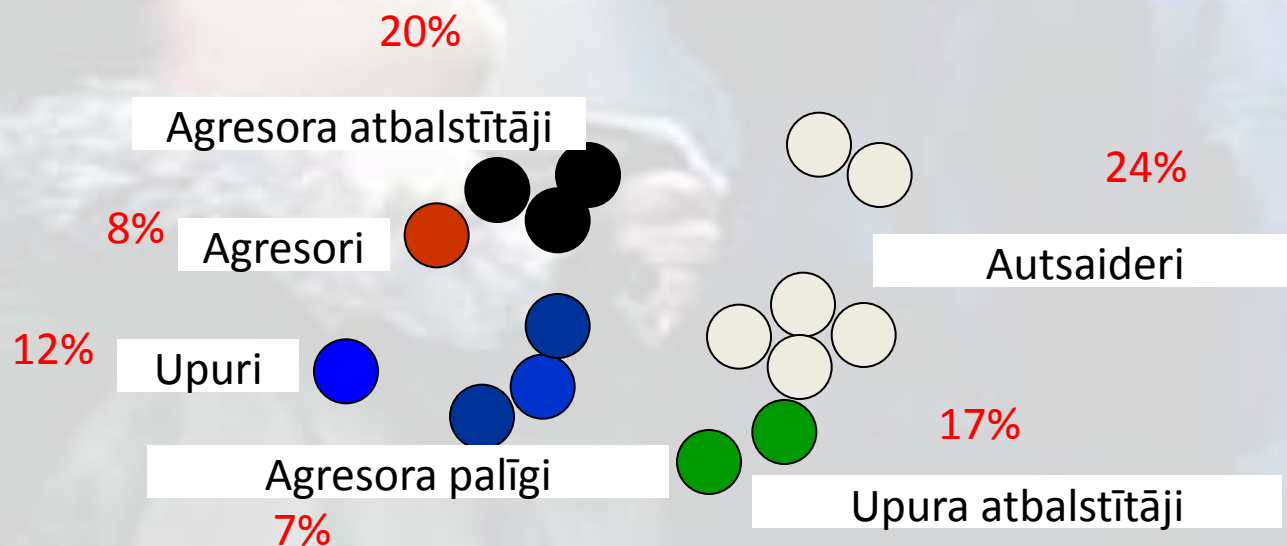

HBSC pētījums 2009/2010: ir bijuši pāridarītāji

Mobingā iesaistīti visi

- Dalībnieku lomas mobingā- saskaņā ar Somijas datiem (Salmivalli et al., 1996)

Malā stāvošā paradoks

- Vairums bērnu ir pret mobingu
- Tomēr mobinga situācijās, vairums bērnu/pusaudžu to akceptē

Kāpēc?

- Bailes zaudēt statusu
- Bailes par savu drošību

Iespaidis uz bērniem

- **Agresoriem**

- 5 reizes biežāk ir alkohola problēmas un 7 reizes biežāk narkotiku lietošanas problēmas, nekā vienaudžiem (Pepler, D., Craig, W., 2007).
- Kriminālas darbības nākotnē, agresija citās vidēs.

- **Upuriem** stresa izraisīti fiziski simptomi (galvas sāpes, vēdera sāpes);

- psihosomatiski simptomi- miega traucējumi, čurāšana gultā;
- garīgās veselības problēmas- depresija, trauksmes traucējumi, kas reizēm izraisa arī domas par pašnāvību (Salmivalli, 2010).
- Negatīvāka kopējā attieksme pret skolu (nepatīk, izvairās) (Salmivalli, 2010) (Currie et.al., 2010).

- **Visiem**- reaktīvi garīgās veselības traucējumi- depresija, trauksmes spektra traucējumi.

- Visaugstākais risks bērniem, kas gan dara pāri citiem, gan cieš no vienaudžu vardarbības paši- to skaits pieaug (Currie et.al., 2002).

Lai samazinātu mobingu...

- Izpratne un atzīšana par problēmas esamību
  - Apt. 25% direktoru uzskata- viņu skolā mobinga nav (Rūsiņa, 2008)
- Laika un cilvēkresursi. Kas atbildīgi par šiem jautājumiem?
  - Komplekss process, kam nepieciešama koordinēšana
  - Metodiski materiāli, apmācības, supervīzijas
- “Kas ir tie apstākļi jūsu skolā (ģimenē, sabiedrībā), kas ļauj vardarbībai notikt?”
  - Skolotāju, skolnieku, cita skolas personāla un vecāku iesaiste
  - aptaujas
  - Kartēšana

Skolas vadība un kultūra

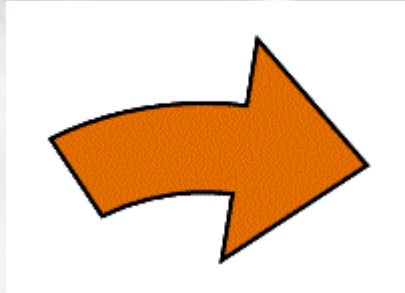
- Vide, kas rosina cieņu, emocionālu veselību un labklājību- prioritāte.
- Skolā izstrādāts un tiek īstenots plāns pozitīvas uzvedības atbalstam, mobinga novēršanai.

Efektīvs rīcības plāns

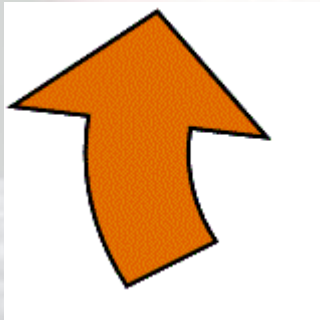
- Skolotāju, skolnieku, cita skolas personāla un vecāku iesaiste
- Skaidra definīcija, kas ir mobings, kādi ir tā veidi, kas var būt iesaistīts
- Skaidri pausts, ka mobings netiks pieņemts un tam būs sekas
- Prevencijas pasākumi
- Ziņošana par mobingu
- Rīcības plāns, ja notiek mobings
- Plāna regulāra pārskatīšana un popularizēšana

Gada cikls*

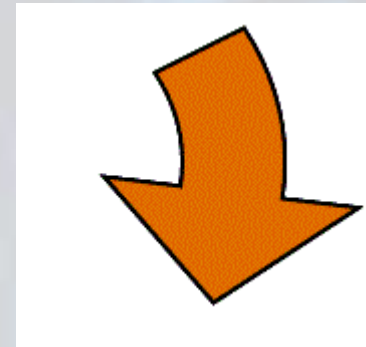
Rezultātu novērtēšana

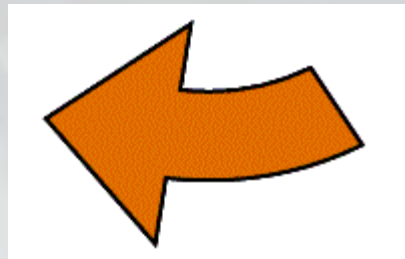
Izpēte (aptaujas, gadījumu statistika, kartēšana u.c.)

Intervences plānu, aktivitāšu pilnveidošana

Cēloņu- seku analīze

*Abrahamson, M. "Friends."

Situācijas monitorings un datu analīze

- Iesniegumu un gadījumu apkopošana, analīze
- Ikgadēja skolnieku, skolotāju, vecāku aptauja
- Skolēnu, vecāku, skolas padomes iesaiste datu apkopošanā un analīzē

Politikas un rīcības plāna modificēšana

Prevencija

- Apzināšanās un izpratne; kā pasargāt sevi un citus
  - Izglītojoši informatīvi pasākumi, nodarbības (“Drosme draudzēties”, BTAI)
  - Pieņemšana atšķirīgajam veicināta dažādu stundu ietvaros
  - Plakāti, padomu lapiņas
- Augsti standarti un atbalsts pozitīvai uzvedībai
  - Skaidras vērtības, uzvedības kodekss, kritēriji, rīcības sekas
- Skolnieku uzraudzība
  - Nepieņemama uzvedība nepaliek nepamanīta
  - Identificētas bīstamās vietas un laiks
  - Skolēniem pieejams atbalsts un palīdzība (piem., nodarbības pašvērtības veidošanai, dusmu vadībai utml.)

Intervence

- Efektīva sistēma ziņošanai (pastkastīte, īsziņa, e-pasts utml.)
- Procedūra situācijas izvērtēšanai
- Reagēšana saskaņā ar skolas politiku
  - Drošības sajūta cietušajam
  - Robežas agresoram
- Efektivitātes izvērtējums

Situācijas risināšanas procedūra*

Situācijas izvērtēšana:
vai tas ir mobings?

Nē

→ "Parasta izturēšanās"

Jā

Intervences komanda:

1. Tikšanās ar upuri:
"Mēs tev palīdzēsim"
2. Saruna ar katru no agresoriem
3. Kopīga saruna ar visiem agresoriem
4. Kontroltikšanās ar cietušo:
"Vai situācija ir izmainījusies?"
5. Kontroltikšanās ar agresoru (-iem).

Skolotājs:

Pārrunas ar atbalstošiem klasesbiedriem,
kas var atbalstīt cietušo

*Somijas programmas KiVa ietvaros

Pieeju efektivitāte

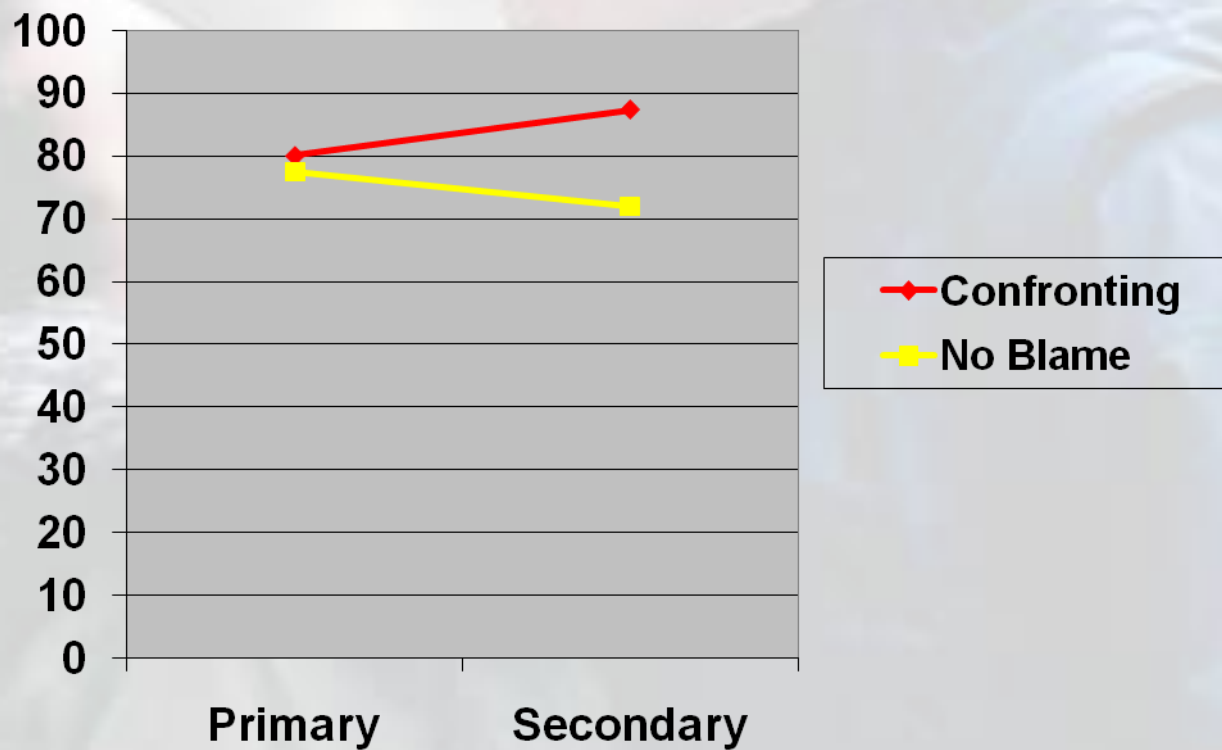
BEZ VAINOŠANAS (A.Pikas)

- Mobings
  - Beidzas 74.9%
  - Samazinājās 22.3%
  - Palikta tāpat 2.2%
  - Pieauga 0.6%

KONFRONTĒJOŠA (D.Olveus)

- Mobings
  - Beidzas 83.5%
  - Samazinājās 14.9%
  - Palikta tāpat 1.5%
  - Pieauga 0%

Pieeju efektivitāte vecumposmos

Efektīvas pret-mobinga programmas elementi (Tfoti&Farrington, 2009)

- **Skolnieku uzraudzība** starpbrīžos un rotaļlaukumos
- **Disciplinēšana** (sodošas un ne-sodošas metodes)
- **Klases noteikumi** (kopīgi veidoti , redzami izstādīti klases uzvedības noteikumi)
- **Visas skolas pret-mobinga politika**
- **Apmācības skolotājiem-** informācija par klases vadību, klases noteikumu veidošanu, disciplinēšanas metodēm u.c.
- **Apmācības/tikšanās ar vecākiem**
- **Sadarbība balstīts grupu darbs**
- **Skolu konferences**

Risinājumi, kas veicina mobingu (Tfoti&Farrington, 2009)

- Studentiem uzticēts vadīt mobinga novēršanu bez pietiekamas pieaugušo vadības un atbalsta
- Strādā tikai ar agresoriem

Vecāku līdzdalība

- Izpratne par bērna emocionālo un sociālo attīstību skolas vidē
- Zināšanas un aktīva rīcība, ja bērns skolā saskaras ar mobingu (agresors, cietušais, novērotājs)
- Kompetenta līdzdalība skolas drošības plāna izstrādē

Informatīvi, atbalsta materiāli elektroniski un drukātā formātā būs pieejami www.berniemdraudzigs.lv

EVOLVE!
Campaigns

Teaching a child not to step on a caterpillar is as valuable to the child as it is to the caterpillar. ~Bradley Miller

Avoti

Abrahamson, M. "Mobinga prevencija-kā skolas, vecāki un skolnieki kopā var veidot drošu vidi?". Materiāls prezentēts konferencē "Risinājumi drošām skolām". 2012.2.11.

Currie et.al. (2010). *Social determinants of health and well-being in Young children. International report from 2009/2010 report.* World Health Organization.

Farrington, D. P., Ttofi, M. M. School-Based Programs to Reduce Bullying and Victimization. *Campbell Systematic Reviews* 2009:6.

Herkama, S. "Social architecture of bullying". Materiāls prezentēts konferencē "Risinājumi drošām skolām". 2012.2.11.

SCHOOL ANTI-BULLYING ASSESSMENT – standard version. (2010.) Antybullying alliance. <http://www.anti-bullyingalliance.org.uk/resources/aba-resources.aspx>

Rūsiņa, Z. (2009). *Vardarbība jeb mobings Latvijas skolās.* Ombudsmen of Republic of Latvia.

Paldies par uzmanību!

Ja jums ir kādi jautājumi vai ieteikumi, esat laipni aicināti sazināties ar Kristīni Dūdiņu pa tālr 26161640 vai e-pastu kristine.dudina@inbox.lv!